

WORD LIST SKYE GLEN CB, NS

Murdock Gillis (70s, v. good informant; of Skye heritage) Skye Glen, Whycocomagh, Inverness Co.

(Items based on *LASID* Questionnaire [The Linguistic Atlas and Survey of Irish Dialects (LASID) 1-4, Heinrich Wagner (vol. 4 with Colm Ó Baoill, Dublin Institute for Advanced Studies 1958-1969)])

A

a h- *poss. adj.* *3f.*: tha an naidheachd air a h-innse; tha tè dh’a sgiathan briste

a *poss 3m.*: bhuail e mi le ’ dhòrn; tha e ’g ithe a dhinneir/ a shuipair.

a *rel. ptcl.* ‘that’: ’s e duine fiadhaich a th’ ionnadsa; ghabh mi eagal nuair a chunna mi e; chuala mi ’ rud a thuir thu.

abaich *adj.* ‘ripe’: ~ [apɪç]; chan eil na h-ùbhlan abaich.

abhainn *n.* ‘river’: ~ (æ-ɪn); air ceann na h-aibhneadh; *pl.* ’s aibhnichean.

àbhaist *n.* ‘usual practice’: b’ àbhaist dha tighinn tric.

acaire *n.* ‘anchor’: ~.

ach *conj.* ‘but’: ach na marbh [maràv] thu fhèin!; faca [v-] tu sionnach riamh?; ach tha an tè eile nas raimhre; tha tè dh’a sgiathan briste cha robh ach beagan bhàtaichean ag iasgach an-raoir; cha tig e ach uair ainneamh.

adhar *n.* ‘sky’: tha sgòthan dubh san adhar.

adharc *n.* ‘horn’: *pl.* adharcan [ɾ:rkən] a’ mairt.

adhart, air n- ~ *advb.* ‘forward’: ’ dol air n-ais ’s air n-adhart.

aghaidh, an ~ *prep.* ‘against’: bha e nam aghaidh [œ:j].

aig *prep.* ‘at, to, by’: gun a bheil mi aig an taigh!; tha na cearcan aig a’ gheata; tha cuideigin aig an doras; tha sinn nar suidhe aig an teine; tha mòran bhàtaichean aig a’ chladach;

bheil thu ’g iarraidh deoch?; tha ’ ghrian ag èirigh/ a’ dol fodha; tha e ’g ithe a dhinneir; tha sruthan a’ ruith ron phàirce;

tha claisneach mhath agam; tha cuimhne a’m [kʰ.ɾin əm]; bha fhios ’am aire sin a-roimhe; ’n d’reaghadh agad air sin a dhèanamh dhomh?; cha robh ach beagan bhàtaichean ag iasgach an-raoir; gu mheud mart a th’agad?; chan eil foighdinn sam bith aige; tha càil mhath aige; tha eanachainn mhath aige; chan eil feum againn air sian; tha side bhrèagha againn an-diugh;

tha e ga mo leanail; tha e ga mo chumail air m’ ais; bha i ga mo chuideachadh; thàinig e gam ionnsaidh bha e ga mo choimhead; chan eil na brògan ga mo fhreagairt; tha mi ga mo reothadh; tha mi ga mo nighe fhèin; tha mi gad iarraidh [kat .iə.ɾi]; tha mi gar n-ia[rraidh] [ɾ.iə. ...]; tha sinn ga chluinnteil tric; tha e ga

sgriobadh/ shuathadh fhèin; bha an cat ga h-imlicheadh fhèin; thàinig e ga h-ionnsaidh/ gam ionnsaidh; tha e gam marbhadh; tha sinn gam pronnadh.

aimhleathan *adj.* ‘narrow’: ’s e rathad aimhleathan [ãɪʎan] ’ tha ’ seo.

aimsir *n.* ‘weather’: *also known: see* side.

ainm *n.* ‘name’: ~ [ænæm]; chan innseadh e ’ h-ainm dhuinn; chan innseadh e dhuinn ... an ainm dhuinn; inns dhomh t’ ainm!

ainneamh *adj.* ‘seldom’: cha tig e ach uair ainneamh [æɾu].

ainneoin, a dh’ ~ *prep.* ‘in spite of’: rinn e a dh’ainneoin dhomh e

air *prep.* ‘on, after, before’: tha fhios aig ar maighstir-sgoile air a chuile sian; ’ suidhe [sɾɪ] air an nead; chuir e smugaid air an ùrlar; air ceann na h-aibhneadh; bha mi ’ faicinn t’ fhaileas air a’ bhalla; ’n d’reaghadh agad air sin a dhèanamh dhomh?; bha na gillea a’ tilgeil chlachan air a chèile; chan eil feum againn air sian; chan eil mi glè eòlach air an t-seòrsa obair seo; thòisich e air caoineadh; fhuairreas air an daoraich e air an rathad; tha e na laighe air a dhruim; thàini’ mi air an t-seachdain sa chaidh; tha e ’ dol air chèilidh a chuile h-oidhche; bha fhios ’am aire sin a-roimhe;

bha iad uile air am marbhadh anns a’ chogadh; tha an naidheachd air a h-innse; bha mise air mo bhreith anns a’ pharaiste seo; bidh e air a ghlacadh; bidh thu air do bhàthadh ma thèid thu a-mach sa bhàta sin; feumaidh am mart a bhith air a leigheas; mura b’ e eisean bha sinn air ar bàthadh

ormsa [arəmsə]; tha an t-eagal orm nach urrainn; tha iongnadh orm nach tàinig thu; tha cabhag orm; choimhead e orm car diumbach; bha e ’ sealltainn orm; greas ort!; rugadh air; tha e ’ magadh oirre [ɔɾə]; tha ’n t-eagal oirre reimpe; tha e ’ magadh orr’ uile [ɔɾ ulə];

airgead *n* ‘money’: gheibh sinn airgead [aræk’ət] air a shon; chan fhaigh sinn airgead; bheir e airgead dha na bochdan.

airson *prep.* ‘for’: ba chòir dhuinne ùrnaigh ri Dia airson [-ʃ-] slàinte mhath; cha tug e taing dhomh airson a’ phreasant; gheibh sinn airgead air a shon.

ais, air ~ *advb.* ‘back’: ’ dol air n-ais ’s air n-adhart; bidh mi air n-ais an ceann ceithir no còig do sheachdainean; tha e ga mo chumail air m’ ais.

àite suidhe *n.* ‘seat’: cha b’ urrainn dhomh àite suidhe ’ fhaighinn anns an ... rùm.

a-mach *advb.* ‘out(wards) [motion]’: bidh thu air do bhàthadh ma thèid thu a-mach sa bhàta sin; chaidh mi ’-mach às deaghaidh na frais; cuir a-mach do theanga!; theirg a-mach gu cabhagach!

amadan *n.* ‘fool’: tha fhios aig a chuile duine gur e amadan a th’ ann;

a-màireach *advb.* ‘tomorrow’: bidh an t-uisge ann a-màireach a-rithist; bidh e nas teth a-màireach; dùisgidh mi tràth thu a-màireach; leughaidh mi ’-màireach e; marbhaidh e tuilleadh a-màireach.

amhach *n.* ‘throat’: m’ amhach [m ẽ-əx]; cùl m’ amhach [m ẽ:°x]; air cùlaibh [kʰu:lu] m’ amhach.

an seo *advb.* ‘here’: ‘s ioma leanabh a rugadh a’ seo;

an a’ sheo: chaidh iomadach leanabh a bhreith ann a’ sheo [an ə hɛɔ]; a’ siud ‘s a’ seo; ann a’ sheo [hɛɔ] ‘s an a’ shiud; a’ seo ‘s a’ siud;

’seo: ‘s e gobhar mòr [a tha ‘seo]; ‘s e rathad aimhleathan ‘tha ‘seo.

an sin *advb.* ‘there’: tha beathadhaichean fiadhaich an sin;

’sin: ‘s e each brèagha ‘tha ‘sin [pr.ia. ə ha ʃɪn].

an siud *advb.* ‘there, yonder’: a’ siud ‘s a seo;

a’ shiud: ann a’ sheo ‘s a’ shiud.

an(n) *prep.* ‘in, into’: nighidh sinn sinn fhèin an ùine ghoirid; tha mi ‘n dòchas gun sgriobh thu gam ionnsaidh an ùine gheàrr; tha e ann an Nèamh an-dràsta; bha mi ‘n dùil nach coinnicheadh a-rithist; am meadhan na coille; tha mi ann an cabhag; cha b’ urrainn dhomh àite suidhe fhaighinn anns an ... rùm; chaidh caoraich a chall anns an t-sneachda; bha iad uile air am marbhadh anns a’ chogadh; bha mise air mo bhreith anns a’ pharaiste seo; bidh cò ‘th’ anns an taigh?; thu air do bhàthadh ma thèid thu a-mach sa bhàta sin; dè rinn thu sa mhadainn an-diugh?; tha esan sa choille; tha mi ‘s gribhadh dhachaigh uair san t-seachdain; tha sgòthan dubh san adhar;

‘s e duine fiadhaich a th’ ionadsa; ‘s e duine sèimheil a th’ann; tha deigh ann; duine foghlaimaichte ‘th’ ann; cha bhi searman ann an-diugh; tha poidhle do choille ann; bidh an t-uisge ann a-màireach a-rithist;

muladach nam ònar [nam ɔ:nər]; an tèid thu na do [nɛ:t ‘u na tɔ] shineadh?; tha thu na do shrainnseir; tha e na laighe air a dhruim; cha d’rachamaid nar sineadh; tha sinn nar [nɛʃ ɟ-] suidhe aig an teine; thèidibh nur [hɛt ‘u nʰɛr] sineadh!

an/ am *poss. 3pl.*: bha iad uile air am marbhadh anns a’ chogadh.

a-nall ‘over, across (motion inwards)’: thill mi a-nall [ɲ.au.t̪].

an-dè *advb.* ‘yesterday’: cheangail mi rudeigin an-dè [ə nɛ:]; bha e na bu fhliucha an-dè; cha do bhleoghain sinn an-dè iad; nuair a choinnich mi an-dè e; rinn e an t-uisge an-dè.

an-diugh *advb.* ‘today’: tha e brèagha an-diugh [ə ɲu]; cha bhi searman ann an-diugh; dè rinn thu sa mhadainn an-diugh?; tha sìde bhrèagha againn an-diugh.

an-dràsta *advb.* ‘now [temporal]’: tha e ann an Nèamh an-dràsta.

a-nise *advb.* ‘now [temporal]’: tha e meadhan oidhche a-nise.

a-nochd *advb.* ‘tonight’: ceanglaidh sinn an crodh a-nochd.

a-nonn *advb.* ‘over, across (motion outwards)’: chaidh mi ~ [ɲ.eu.ɲ̥].

an-raoir *advb.* ‘last night’: bha e reòdhte an-raoir [r-] [-r]; cha robh ach beagan bhàtaichean ag iasgach an-raoir; chaidh am meàrlach a ghlacadh an-raoir; tha iad a’ glacadh ... mheàrlach a chuile latha; gu mheud botal a dh’òl thu an-raoir?; dh’òl thu cus an-raoir; mharbh an sionnach a’ chuid bu mhotha dha mo chearc an-raoir; choinnich mi e air an rathad an-raoir.

aon *num.* ‘one’: ~; ~ òirleach; rinn eisean aon rud.

aon duine *n* ‘one person’: ~ [ɲuɲə].

ar *poss. adj. 1pl.*: ar [ɛr] maighstir-sgoile; ar [ɛr] ban-sgoileir; chan innseadh e ... ar ainm dhuinn; dh’inns sinn dha ar n-ainm; mura b’ e eisean bha sinn air ar bàthadh; mura d’rachamaid dhachaigh cha bhiodh ar n-athair toilichte;

aran *n.* ‘bread’: nan dèanadh tusa im dhèanainn-sa aran; thoir pìos aran dhan leanabh!; hala ‘s ceannaich builighin aran!; tha i ‘bruith an arain.

àrd *adj.* ‘high’: tha ‘n cnoc seo nas àirde na ‘m fear eile.

a-roimhe *advb.* ‘before, previously’: cha d’fhairich mi e ~ [rẽ-ə]; bha fhios ‘am aire sin a-roimhe;

a-riamh *advb.* ‘ever, never’: ‘faca [v-] tu sionnach ‘-riamh? Chunnaic.

a-rithist *advb.* ‘again’: bha mi ‘n dùil nach coinnicheadh a-rithist; bidh an t-uisge ann a-màireach a-rithist.

às *prep.* ‘out of, from’: chaidh an teine às às eugmhais gual.

àsan *pron. 3pl.*: chan eil deifir sam bith eadar sinn is àsan.

asgaidh, **an** ~ *advb.* ‘free, gratis’: cha chagnainn tombaca [tʰə'maxkə] ged a gheobhainn an asgaidh e.

a-staigh *advb.* ‘in(wards) [motion]’: thigibh a-staigh!; thigibh uile ‘-staigh!.

ath- *adj.* ‘next’: thig mi an ath sheachdain.

athair *n.* ‘father’: m’athair][-r]; taigh m’athair [-r]; mura d’rachamaid dhachaigh cha bhiodh ar n-athair toilichte; tha m’athair-se nas sine na t’athair-se.

atharrachadh *n.* ‘change’: tha atharrachadh(?) air a’ ghealach.

B

bàgh *n.* ‘bay’: ~.

bainne *n.* ‘milk’: bainne tiugh; tha bainne ùr nas mìlse na blàthach; cò dhiù as fheàrr leat bainne ùr no blàthach?; ‘s dòcha gum b’ fheàrr leat deoch bhainne.

balla *n.* ‘wall’: bha mi ‘faicinn t’ fhaileas air a’ bhalla.

banntarach *n.* ‘widow’: mac banntarach [mæxk p.æũ.trəx]; mac na banntarach.

ban-sgoileir *n.* ‘female teacher’: ar ~.

barrachd *n.* ‘excessive amount/ number’: mharbh e barrachd is a dhà-dheug.

bàta *n.* ‘boat’: ~; bàta seòil, bàta ràmhann/ (?)iomraich; chaidh am bàta fodha; bidh thu air do bhàthadh ma thèid thu a-mach sa bhàta sin; *pl.* tha mòran bhàtaichean aig a’ chladach; cha robh ach beagan bhàtaichean ag iasgach an-raoir.

bàth *vb.* ‘drown’: chaidh naoinear iasgairean a bhàthadh; bidh thu air do bhàthadh ma thèid thu a-mach sa bhàta sin; mura b’ e eisean bha sinn air ar bàthadh.

bàthach *n* ‘byre’: tha e ’ glanadh na bàthach [pæ:x].

beachd *n.* ‘opinion’: tha ~[pæxk] agam.

beagan *n.* ‘a little/ few’: cha robh ach beagan bhàtaichean ag iasgach an-raoir; tha e beagan fuar.

bean *n.* ‘(house-)wife’: tha bean an taigh ’ a’ dèanamh a’ chrannachan.

beathadhach *n.* ‘animal’: *pl.* tha beathadhaichean [pɛo:-içən] fiadhaich an sin.

beir *vb.* ‘bear, catch’: rug iad air; ’s ioma leanabh a rugadh a’ seo; rugadh air; chaidh iomadach leanabh a bhreith ann a’ sheo; bha mise air mo bhreith anns a’ pharaiste seo.

beò *adj.* ‘alive’: cha bhi sinn beò gun buntàta.

beul *n.* ‘mouth’: dùn do bheul!

Beurla *n.* ‘English language’: tha e ’ bruidhinn Beurla [pjɹ:|ə].

bheir *vb.* ‘give; take’: bheir mi dhut do roghainn; bheir e airgead dha na bochdan; cha toir e airgead dha na bochdan; ithidh mi ma (sic) dè ’ bheir thu dhomh; thuirt e gun toireadh e dhomhsa e; thug e dhan duine bho chd e; cha tug e taing dhomh airson a’ phreasant; thoir [har] pios aran dhan leanabh!; thoir dhomh deoch do bhlàthach; thoir dhomh rud a dh’itheas mi; thug an cat an craiceann dith fhèin; thug mi ultach feur dhan a’ mhart.

bho *prep.* ‘from, off’: cha deach duine dhan sgoil bho chionn fhada; cha do dh’ionnsaich sinn mòran bhuaithe; thug e bhuam/ bhuaipe [v.ʊə.i^hpə]/ bhuapa [v.ʊə.^hpə] e.

bi *vb.* ‘be’: tha ’n cnoc seo nas àirde na ’m fear eile; tha eanachainn mhath aige; tha m’ athair-se nas sine na t’ athair-se; tha e ’ glanadh na bàthach; chan eil fhios aice{?} tha mi ceart no ceàrr; bheil thu ’g iarraidh deoch?; bheil thu ’ faireachdainn a’ phian?; chan eil feum againn air sian; tha e ’ rùsgadh nan caorach ... deamhais [ʃā:ʃ]; leis an deamhais; chan eil foighdinn sam bith aige; chan eil na brògan ga mo fhreagairt; chan eil na h-ùbhlán abaich; cha mhòr nach eil sinn ullamh; bidh an t-uisge ann a-màireach a-rithist; cha bhi searman ann an-diugh; bidh e air a ghlacadh; bidh e nas teth a-màireach; bidh mi air n-ais an ceann ceithir no còig do sheachdainean; bidh thu air do bhàthadh ma thèid thu a-mach sa bhàta sin; cha bhi sinn beò gun buntàta; feith gus am bu mi aig an taigh; nam falbhadh tu bhithinn toilichte; cha bhithinn a’ strì ri sin; mura tigeadh e cha bhithinn toilichte; bhiodh sin na b’ ~ [vɪ ʃɪn nə pjə:ɹ]; bhiodh e na b’ fheàrr dhut falbh; mura ciorainn mo cheann bhiodh mo mhàthair diumbach; mura d’rachamaid dhachaigh cha bhiodh ar n-athair toilichte;

bha e ’g èigheach rium; bha e ’ faighneach[d] dè ’n uair a bha e; bha i ga mo chuideachadh; bha iad uile air am marbhadh anns a’ chogadh; bha mi ’ feitheamh rithe dà uair; cha chuala na moighich mi gus an robh mi glè dhlùth dhaibh; cha do

dh’ith mi sian a chionn gu robh mi tinn; chaidh innse dhomh gu robh sibh tinn; cha robh ach beagan bhàtaichean ag iasgach an-raoir bi sàmhach; feumaidh am mart a bhith air a leigheas.

biadh *n.* ‘food’: tha tuilleadh ’s a’ chòir do bhiadh dona dhut.

bith, sam ~ *advb.* ‘at all’: cha dèanadh e cron sam bith dhut; chan eil foighdinn sam bith aige.

blàthach *n.* ‘buttermilk’: ~; tha bainne ùr nas mìlse na blàthach; thoir dhomh deoch do bhlàthach; cò dhiù as fheàrr leat bainne ùr no blàthach?

bleoghain *vb.* ‘milk’: bleoghainidh mise i a-màireach; cha do bhleoghain sinn an-dè iad; tha i ’ bleoghain [pl’ æɥ-ɪn] a’ mhairt.

bliadhna *n.* ‘year’: tha sinn ’ losgadh hochd tunnnaichean do chonnadh a chuile bliadhna.

bochd *adj.* ‘poor’: thug e dhan duine bho chd e; *n. pl.* bheir e airgead dha na bochdan.

bòrd *n.* ‘table’: ~ [-t]; bùird [-ʃ].

botal *n.* ‘bottle’: gu mheud botal a dh’òl thu an-raoir?

brèagha *adj.* ‘fine’: ’s e each brèagha ’ tha ’ sin [pr.ia. ə ha ʃɪn]; tha sìde bhrèagha againn an-diugh.

breitheanas *n.* ‘judgement’: latha a’ bhreitheanais.

bris *vb.* ‘break’: cha mhòr nach do bhris mi mo ghàirdean nuair a thuit mi; tha tè dh’a sgiathan briste.

bròg *n.* ‘shoe’: *pl.* chan eil na brògan ga mo fhreagairt; tha e ’ dèanamh bhrògan

bruidhinn *vb.* ‘speak’: cha do bhruidhinn [vri:ɲ] e rium; tha e ’ bruidhinn [pri:-ɪn] Beurla.

bruith *vb.* ‘bake’: tha i ’ bruith [priç/ pruç] arain/ an arain.

buail *vb.* ‘hit’: bhuaile e mi le ’ dhòrn.

buaanaich *vb.* ‘win’: bhuaanaich eisean.

builighin *n.* ‘loaf’: hala ’s ceannaich builighin [pul’i-ɪn] aran.

buntàta *n.* ‘potato, potatoes’: cha bhi sinn beò gun buntàta; tha e ’g inneireadh a bhuntàta; tha e ’ dèanamh roghainn do bhuntàta; tha sinn a’ goil buntàta [pə’na:tə].

C

cabhag *n* ‘hurry’: tha mi ann an cabhag; tha cabhag orm.

cabhagach *adj.* ‘in a hurry’: theirg a-mach gu cabhagach!; gabh a-mach gu cabhagach!

cagain *vb.* ‘chew’: cha chagnainn tumbaca [tʰəˈmæxə] ged a gheobhainn an asgaidh e.

càil *n.* ‘appetite’: tha càil mhath aige.

caill *vb.* ‘lose’: chaidh caoraich a chall anns an t-sneachda.

cairt *n.* ‘(playing) card’: bha sinn a’ cluich geama do chairtean.

càit *interr.* ‘where?’: ’n do (sic) càit an tèid thu leanaidh mi thu.

caoin *vb.* ‘cry, weep’: thòisich e air caoineadh.

caora *n.* ‘sheep’: tha ’ chaora seo reamhar; *pl.* chaidh caoraich a chall anns an t-sneachda; tha e ’ rùsgadh nan caorach ... leis an deamhais.

car *advb.* ‘somewhat’: choimhead e orm car diumbach.

càradh *vbl. n.* ‘repair’: tha e ’ càradh an lìn.

carraig *n.* ‘rock’: creag no ~ .

cat *n.* ‘cat’: bha an cat ga h-imlicheadh fhèin; thug an cat an craiceann dith fhèin.

cead *n.* ‘permission’: ~ [-e-].

ceangail *vb.* ‘tie, bind’: ceanglaidh sinn an crodh a-nochd; ceanglaidh [kʰã:l’i mi] mi rudeigin a-màireach; cheangail [çã-əl] mi rudeigin; tha mi ’ ceangal [kʰã-əl] rudeigin an-dè.

ceann *n.* ‘head, top’: ~ [kʰ.ãũ.ŋ] air ceann [tʰ-] na h-aibhneadh; ceann na glinne; mura cìorainn mo cheann bhiodh mo mhàthair crost’; thuit e air mullach a chinn;

ceann, an ~ *prep.* ‘after’: bidh mi air n-ais an ceann ceithir no còig do sheachdainean;

cionn, a ch. *conj.* ‘because’: cha do dh’ith mi sian a chionn [ə çi:n] gu robh mi tinn;

cionn, bho ch. *prep.* ‘ago’: cha deach duine dhan sgoil bho chionn fhada.

ceannaich *vb.* ‘buy’: hala ’s ceannaich builighin aran!

ceangail *vb.* ‘tie, bind’: tha mi ’ ceangal [kʰã-əl] rudeigin.

cearc *n.* ‘hen’: ~ [kʰaɾkʰ]; *pl.* tha na cearcan [kʰaɾkən]; mharbh an sionnach a’ chuid bu mhotha dha mo chearc an-raoir.

cearcall *n.* ‘circle, ring’: tha cearcall mun a’ ghealaich.

ceàrdach *n.* ‘forge, smithy’: ~ [kʰa:ˈstəx]; tha ’n gobha anns a’ cheàrdach.

ceàrr *adj.* ‘wrong’: chan eile fhios aice(?) cò-dhiù tha mi ceart no ceàrr;

ceart *adj.* ‘correct’: ~ [kʰast]; chan eile fhios aice(?) cò-dhiù tha mi ceart no ceàrr;

ceathrar *pers. num.* ‘four persons’: ~ [kʰæɾɐ].

cèile, a ch. *n.* ‘each/one another’: bha na gillean a’ tilgeil chlachan air a chèile.

cèilidh *n.* ‘visit’: tha e ’ dol air chèilidh a chuile h-oidhche.

ceithir *num.* ‘four’: ~; bidh mi air n-ais an ceann ceithir no còig do sheachdainean.

ceum *n.* ‘step’: cha choisicheamaid ceum eile.

cho *advb.* ‘as, so’: tha e cho seòlta ri sionnach.

chuile, a ~ ‘each, every’: tha e ’ dol air chèilidh a chuile h-oidhche; tha e ’ g innse sgeulachd a chuile h-oidhche; iad a’ glacadh ... mheàirlich a chuile latha; tha sinn ’ losgadh hochd tunnnaichean do chonnadh a chuile bliadhna; tha sinn a’ ruith dhan sgoil a chuile latha; tha mi ’g obair cha mhòr a chuile dara ... dàrna h-oidhche;

cidsin *n.* ‘kitchen’: tha ’n cidsin làn do smòc/ do dheatach.

cinnteach *adj.* ‘certain, sure’: ~ [-ɾt’əx-].

cìor *vb.* ‘comb’: mura cìorainn mo cheann bhiodh mo mhàthair diumbach.

clach *n.* ‘stone’: *pl.* bha na gillean a’ tilgeil chlachan air a chèile; tha esan air muin/ air uachdar nan clachan.

clach-niamhraidh [nʰ.ia.ri] (< lìomhraidh ?) *n.* ‘grindstone’: ~.

cladach *n.* ‘shore’: tha mòran bhàtaichean aig a’ chladach.

clì *adj.* ‘left’: glan do làmh chlì no do làmh dheas;

claisneach[d] *n.* ‘hearing’: tha claisneach[d] mhath agam.

cluich *vbl. n.* ‘playing’: bha sinn a’ cluich geama do chairtean.

cluinn *vb.* ‘hear’: chluinneadh tu aig an doras e; chuala mi e nuair a rinn e fead; chuala mi ’ rud a thuirt thu; cha chuala na moighich mi gus an robh mi glè dhlùth dhaibh; an do chuala tu ’ fuaim?; tha mi ’ cluinntinn [kʰ.ɾi.ɾt’ən]; ’m b’ urrainn iad do chluinntinn?; tha sinn ga chluinnteil tric.

cnàmh *n.* ‘bone’: ~ [kʰræ:v]; tha e air muin a’ chnàimh; *pl.* cnàmhan [kʰræ:vən]; air uachdar nan cnàmhan.

cnoc *n.* ‘hill’: tha ’n cnoc seo nas àirde na ’m fear eile.

cò *interr.* ‘who?’: cha do dh’fhaighneach e dhomh cò mi; cò ’ bha comh’a riut?; cò ’ th’ anns an taigh?

cò-dhiù *interr.* ‘which?’: cò-dhiù as fheàrr leat bainne ùr no blàthach?; chan eil fhios aice(?) cò-dhiù tha mi ceart no ceàrr.

cogadh *n.* ‘war’: bha iad uile air am marbhadh anns a’ chogadh; dè tha thu ’smaoineacha’ mun a’ chogadh?

còig *num.* ‘five’: ~; bidh mi air n-ais an ceann ceithir no còig do sheachdainean.

còignear *pers. num.* ‘five persons’: ~.

coille *n.* ‘wood(land)’: tha esan sa choille; tha poidhle do choille ann; am meadhan na coille.

coimhead *vb.* ‘look’: choimhead [xæ̃-ət] e orm car diumbach; bha e ga mo choimhead.

coinnich *vb.* ‘meet’: bha mi ‘n dùil nach coinnichead a-rithist; nuair a choinnich mi an-dè e; choinnich mi e air an rathad an-raoir.

còir *n.* ‘proper action’: ba chòir dhuinne ùrnaigh ri Dia airson slàinte mhath; tha tuilleadh ‘s a’ chòir do bhiadh dona dhut.

coisich *vb.* ‘walk’: cha choisichead ceum eile; bha sinn a’ coiseach[d] ri taobh na maradh.

comhla, ~ **ri** *prep.* ‘along with’: cò ‘ bha comh’a riut?

connadh *n.* ‘lumber, fuel’: tha sinn ‘ losgadh hochd tunnaichean do chonnadh a chuile bliadhna.

corca *n.* ‘oats’: ~ [kʰɔrkə].

craiceann *n.* ‘skin’: ~ [kʰræçk’ən]; thug an cat an craiceann dith fhèin.

crannachan *n.* ‘churning (butter)’: tha bean an taigh’ a’ dèanamh a’ chrannachan [pɛn ə ɲɛh ə ʃɛnu xɾɒnəxan].

craobh *n.* ‘tree’: tha’n t-eun anns a’ chraobh [xrr:v].

creag *n.* ‘rock’: ~ no carraig.

creid *vb.* ‘believe’: tha mi ‘ creidsinn [kʰrɪt’ʃən].

crodh *n.* ‘cattle’: ceanglaidh sinn an crodh a-nochd.

cron *n.* ‘harm’: cha dèanadh e cron sam bith dhut.

crosta *adj* ‘cross’: tha na geòidh crosta.

[**cruidhe**] *n.* ‘[horse-]shoe’: *pl.* cruidhean [kʰrɪ̥-ən] each.

cù *n.* ‘dog’: thug mi pios do dh’fheòil dhan a’ chù.

cuairt, mu ch. *advb.* ‘about, around’: tha na h-eich a’ ruith mu chuairt [mɑ x.uə.ɟʃ] ... air a’ phàirce.

cuid *n.* ‘some, part’: mharbh an sionnach a’ chuid bu mhotha dha mo chearc an-raoir; mharbh e barrachd is a dhà-dheug; cuid dhiubh no pàirt dhiubh.

cuideigin *n.* ‘someone’: tha cuideigin aig an doras.

cuidich *vb.* ‘help’: bha i ga mo chuideachadh [-t’-].

cuimhne *n.* ‘memory’: tha ~ a’m [kʰ.ɾin əm]

cuir *vb.* ‘put’: chuir e smugaid air an ùrlar (‘spat’); cuir a-mach do theanga!

cùl *n.* ‘back’: cùl m’ amhach [m ͡ɕːx]; cùl na leapadh.

cùlaibh air ~ *prep.* ‘behind’: air ~[kʰu:lu] m’ amhach.

cùm *vb.* ‘keep’: tha e ga mo chumail air m’ ais.

cus *n.* ‘too much/many’: dh’òl thu cus an-raoir.

D

dà *num.* ‘two’: bha mi ‘ feitheamh rithe dà uair.

daorach *n.* ‘intoxication’: tha e air an daorach uaireannan; fhuair e air an daorach e air an rathad.

dara *ord. num.* ‘second’: tha mi ‘g obair cha mhòr a chuile dara ... dàrna h-oidhche.

dàrna *ord. num.* ‘second’: tha mi ‘g obair cha mhòr a chuile dara ... dàrna h-oidhche.

dè *interr.* ‘what?’: dè rinn thu sa mhadainn an-diugh?; dè tha thu ‘ smaoinreach mun a’ chogadh?; bha e ‘ faighneach[d] dè ‘n uair a bha e.

dè: thug an cat an craiceann dith fhèin/ dhiubh/ dhìot [j.i:ət]/ dhuibhse [ɣ.ɾi.vʃə]; cuid dhiubh no pàirt dhiubh.

deaghaidh, às ~ *prep.* ‘after’: chaidh mi ‘-mach às deoghaidh na frais.

deamhais *n.* ‘(sheep) shears’: deamhais [ʃā:ʃ]; tha e ‘ rùsgadh nan caorach ... leis an deamhais leis an deamhais.

dèan *vb.* ‘do, make’: nì [ni:] mise e; cha dèan mi idir e; nan dèanadh [ɲɛnə] tusa ìm dhèanainn-sa [j.iə.nunə] aran; cha dèanadh e obair; cha dèanadh e cron sam bith dhut; ‘n d’reaghadh agad air sin a dhèanamh dhomh?; [tha e] ‘ dèanamh an fheòir; tha e ‘ dèanamh bhrògan;

‘n do rinn thus’ e? [ən^də ɾ.ɾi.ɲ ‘us ɛ]; rinn [ɾ.əi.ɲ] e an t-uisge an-dè; rinn e a dh’ainneoin dhomh e; rinn eisean an aon rud; dè rinn thu sa mhadainn an-diugh?; chuala mi e nuair a rinn e fead; cha do rinn mi sian;

dèan suidhe;

tha bean an taigh’ a’ dèanamh a’ chrannachan [pɛn ə ɲɛh ə ʃɛnu xɾɒnəxan]; tha e ‘ dèanamh roghainn do bhuntàta; tha i ‘ dèanamh nead; b’ fhiach e ‘ dhèanamh [ɛ j.iə.nu]; is diach a dhèanamh; cha diach sin a dhèanamh.

deas¹ *adj.* ‘right (hand)’: glan do làmh chlì no do làmh dheas

deas² *adj.* ‘south’: a’ ghaoth ~.

deatach *n.* ‘smoke’: tha ‘n cidsin làn do smòc/ do dheatach.

deich *num.* ‘ten’: ~.

deichnear *pers. n.* ‘ten persons’: ~.

dèidh, às ~ *prep.* ‘’:after ruithidh mise às a dèidh [t’ə:k’].

deifir *n.* ‘difference’: chan eil deifir sam bith eadar mise ‘s thusa.

deigh *n.* ‘ice’: tha deigh ann.

deoch *n.* ‘drink’: thoir dhomh deoch do bhlàthach; bheil thu ’g iarraidh deoch?; ’s dòcha gum b’ fheàrr leat deoch bhainne.

deuchainn *n.* ‘trouble’: chaidh e tro mòran ~ [ʃ̪.ɛ:ə.xɪŋ].

dhachaigh *advb.* ‘to home’: tha e ’ dol dhachaigh; cha tèid mise dhachaigh; cha d’reaghadh eisean dhachaigh; mura d’rachamaid dhachaigh cha bhiodh ar n-athair toilichte; tha mi ’ sgrìobhadh dhachaigh uair san t-seachdain; rachainn dhachaigh.

dhà *num.* ‘two’: ~.

dhà-dheug, a ~ num. ‘twelve’: mharbh e barrachd is a dhà-dheug.

Dia *n.* ‘God’: ba chòir dhuinne ùrnaigh ri Dia airson slàinte mhath.

Diabhal *n.* ‘the Devil’: an ~ [ə pi-əl].

dinneir *n.* ‘dinner’: tha e ’g ithe a dhinneir/ a shuiper.

dìochuimhnich *vb.* ‘forget’: dhìochuimhnich mi innse dhut.

dithis *pers. n.* ‘two persons’:~ [ʃ̪i:-if].

diumbach *adj.* ‘displeased’: mura cìorainn mo cheann bhiodh mo mhàthair diumbach [t’-]. choimhead e orm car diumbach.

dhlùth *adj.* ‘near’: cha chuala na moighich mi gus an robh mi glè dhlùth dhaibh.

do *poss. 2sg.:* cuir a-mach do theanga!; bheir mi dhut do roghainn; seall dhomh do thaigh!; ’m b’ urrainn iad do chluinntinn?; bidh thu air do bhàthadh ma thèid thu a-mach sa bhàta sin; ithidh mi ma (sic) dè bheir thu dhomh; tha tuilleadh ’s a’ chòir do bhiadh dona dhut;

t’: bha mi ’ faicinn t’ fhaileas air a’ bhalla; inns dhomh t’ ainm!; gabh t’ ùrnaigh!; tha m’ athair-se nas sine na t’ athair-se.

do *prep.* ‘to, for’:

for de: bha sinn a’ cluich geama do chairtean; thoir dhomh deoch do bhlàthach; tha poidhle do choille ann; tha ’n cidsin làn do smòc/ do dheatach; tha sinn ’ losgadh hochd tunnaichean do chonnadh a chuile bliadhna; tha ’n taigh làn do luchain ’s do rodan[’n(?)]; tha tuilleadh ’s a’ chòir do bhiadh dona dhut; thug mi pios do dh’fheòil dhan a’ chù; bidh mi air n-ais an ceann ceithir no còig do sheachdainean; seall dhomh do thaigh!; dh’inns eisean dhomh; thoir dhomh rud a dh’itheas mi; thuirt e gun toireadh e dhomhsa e; ’n d’reaghadh agad air sin a dhèanamh dhomh?; chaidh innse dhomh gu robh sibh tinn; rinn e a dh’ainneoin dhomh e; gun fhios dhomh cha tug e taing dhomh airson a’ phreasant; cha b’ urrainn dhomh àite suidhe fhaighinn anns an ... rùm; cha do dh’fhaighneach e dhomh cò mì; dhìochuimhnich mi innse dhut; am b’ urrainn dhut sin a dhèanamh dhomh? cha dèanadh e cron sam bith dhut; b’ àbhaist dha tighinn tric; chan innseadh e ’ h-ainm dhuinn; theagaist e mòran dhuinn; chan innseadh e dhuinn ... an ainm dhuinn; tha e ’ sealltainn dhaibh an fhearann; ba chòir dhuinne ùrnaigh ri Dia airson slàinte mhath; cha chuala na moighich mi gus an robh mi glè dhlùth dhaibh;

a (dh’): chaidh i dhan tobar a dh’iarraidh uisge; chaidh iomadach leanabh a bhreith ann a’ sheo;

dha: bheir e airgead dha na bochdan; thug mi pios do dh’fheòil dhan a’ chù; cha deach duine dhan sgoil bho chionn fhada; chaidh i dhan tobar a dh’iarraidh uisge; thug mi ultach feur dhan a’ mhart; tha sinn a’ ruith dhan [kən] sgoil a chuile latha; thoir pios aran dhan leanabh!; thug e dhan duine bhochd e.

dha [*for* de]; tha tè dh’a sgiathan briste; mharbh an sionnach a’ chuid bu mhotha dha mo chearc an-raoir.

dòcha *adj.* ‘likely’: ’s dòcha gum b’ fheàrr leat deoch bhainne.

dòchas *n.* ‘hope, expectation’: tha mi ’n dòchas gun sgrìobh thu gam ionnsaidh an ùine gheàrr.

dona *adj.* ‘bad’: tha tuilleadh ’s a’ chòir do bhiadh dona dhut.

doras *n.* ‘door’: ~ [tarəs]; chitheamaid sin aig an doras; chluinneadh tu aig an doras e; tha cuideigin aig an doras; doircean [tɔsən].

dòrn *n.* ‘fist’: ~ [tɔ: ɾ]; bhuail e mi le ’ dhòrn [ɣɔ:ɾ]; *pl.* dùirn [tu:’ɾ].

drilich *n.* ‘trouble’: chaidh i ro phoidhle drilich.

druim *n.* ‘back’: a ~ [ə tɾ.ɾ:i.m]; tha e na laighe air a dhruim [ɣɾ.øi.m].

dubh *adj.* ‘black’: tha ’n t-each seo nas dubha [tuxə] / nas duibhe [pəs tɾi-ə] na ’m fear eile; tha sgòthan dubh san adhar.

dùil *n.* ‘expectation’: bha mi ’n dùil nach coinnicheadh a-rithist.

duine *n.* ‘man, person’: ’s e duine fiadhaich a th’ ionnadsa; ’s e duine sèimheil a th’ann; ’s e duine foghlaimichte ’ th’ann; cha deach duine (‘one’) dhan sgoil bho chionn fhada; thug e dhan duine bhochd e; tha fhios aig a chuile duine gur e amadan a th’ ann.

dùisg *vb.* ‘waken’: dùisgidh mi tràth thu a-màireach.

dùn *vb.* ‘shut’: dùn do bheul.

E

e *pron.* ‘he, him’: thill e [ɛ]; ’s e duine fiadhaich a th’ ionnadsa; ’s e duine sèimheil a th’ann; ’s e gobhar mòr [a tha ’ seo]; ’s e rathad aimhleathan ’ tha ’ seo; fhuairas air an daoraich e air an rathad; mharbh e barrachd is a dhà-dheug; marbhaidh e tuilleadh a-màireach; ghabh mi eagal nuair a chunna mi e; rinn e an t-uisge an-dè; tha e beagan fuar; tha e glè fuar [sic]; tha e fuathasach fuar; thàinig e ga h-ionnsaidh/ gam ionnsaidh; bha e ’g èigheach rium [k ɛ:-əx ɾəm]; dh’èibh e rium [je:v ɑ ɾum]; thuirt e gun toireadh e dhomhsa e; tha fhios aig a chuile duine gur e amadan a th’ ann.

each *n.* ‘horse’: ‘s e each brèagha ’ tha ’ sin; leum an t-each thairis air an fheans; tha ’n t-each seo nas dubha [tuxə]/ nas duibhe [ɫas trj-ə] na ’m fear eile; *pl.* tha na h-eich a’ ruith mu chuairt ... air a’ phàirce; cruidhean each.

eadar *prep.* ‘between’: chan eil deifir sam bith eadar mise ’s thusa/ eadara sinn/ eatarainn/ eadar sinn is àsan/ eatarra.

eadh *pron.* ‘it’: ’s eadh [jɛɣ].

eagal *n.* ‘fear’: ghabh mi eagal nuair a chunna mi e; tha ’n t-eagal oirre reimpe/ reomhtha; tha an t-eagal orm nach urrainn;

ear, an ~ *adj.* ‘east’: gaoth an ~.

earball *n.* ‘tail’: ~ an tairbh [ʷlʰ ʔpəlʰ ə ɲʔrʰ ʲv̥].

èigh *vb.* ‘shout’: dh’èibh e rium [jɛ:v α ɲum]; bha e ’g èigheach rium [k e:-əx rəm].

eile *adj.* ‘other’: ach tha an tè eile nas raimhre; cha choisicheamaid ceum eile; tha ’n cnoc seo nas àirde na ’m fear eile; tha ’n rathad seo nas giorra; tha ’n t-each seo nas duibhe na ’m fear eile; tha ’ fear eile nas fhasa.

èilleadh *n.* ‘kilt’: ~ [e:ʌə] beag.

èirich *vb.* ‘arise’: tha ’ ghrian ag èirigh.

eisean *pron. 3m.* ‘he himself’: bhuanaich eisean; cha d’reaghadh eisean dhachaigh; laigh eisean sìos; mura b’ e eisean bha sinn air ar bàthadh; rinn eisean [ɛʃən] an aon rud; dh’innis eisean [ɛʃən] dhomh.

èist *vb.* ‘listen’: chan èisteadh e idir rium; èistibh rium! [e:ʃʲu ɲum]; bha mi ’g èisteach[d] rithe-se.

eòlach *adj.* ‘used (to)’: chan eil mi glè eòlach air an t-seòrsa obair seo.

esan *pron. 3m.* ‘he himself’: tha esan sa choille.

eugmhais, às ~ *prep.* ‘without, for want of’: chaidh an teine às às eugmhais [e:kvʲ] gual.

eun *n.* ‘bird’: tha’n t-~[ɲ.ia.ɲ] anns a’ chraobh [xrr:v]; *pl.* na h-eòin [ɲə h.æo.ɲ].

F

fad *n.* ‘length, duration’: bha e tinn fad uairean; dh’fheith mi ris fad *sp[ell]* ... tacan.

faic *vb.* ‘see’: chan fhaic [ajɕkʰ] mi sin; chitheamaid [hi:mtʃ] sin aig an doras; chan fhaiceadh e sian gun ghlainichean; ’ faca [v-] tu sionnach riamh? chunnaic; chunna mi sin; am faca tusa e?; ghabh mi eagal nuair a chunna mi e; bha mi ’ faicinn t’ fhaileas air a’ bhalla; faicinn [fæɕkʰ ən].

faigh *vb.* ‘get’: gheibh [jev] sinn airgead air a shon; chan fhaigh [naj] e sian; chan fhaigh sinn airgead; cha chagnainn tombaca [tʰəˈmæxkə] ged a gheobhainn an

asgaidh e; chan fhaigheadh e sian; fhuaireas air an daoraich e air an rathad; cha b’ urrainn dhomh àite suidhe fhaighinn [æ-ɲ] anns an ... rùm.

faighneach[d] *vb.* ‘enquire’: cha do dh’fhaighneach e dhomh cò mì; bha e ’ faighneach[d] dè ’n uair a bha e;

faileas *n.* ‘shadow’: bha mi ’ faicinn t’ fhaileas air a’ bhalla.

fairich *vb.* ‘feel’: cha d’fhairich mi e ’-roimhe; bheil thu ’ faireachdainn a’ phian?

fairrge *n.* ‘sea’: tràghadh na fairrge; tonn na fairrge; gaineamh na fairrge.

farsaing *adj.* ‘wide, broad’: ~ [farsən].

falbh ‘go, depart’: nam falbhadh tu bhithinn toilichte; bhiodh e na b’ fheàrr dhut falbh.

fasgadh *n.* ‘shelter’: feumaidh sinn fasgadh; feumaidh sinn ’ dhol san fhasgadh.

fead *n.* ‘whistle’: chuala mi e nuair a rinn e fead.

feadhain *n.* ‘group, part’: ~ [feɣ-ɲ], cuid dhiubh no pàirt dhiubh.

feansa *n.* ‘fence’: leum an t-each thairis air an fheans [ə ɲɛns].

fear *n.* ‘one (m.)’: tha ’n cnoc seo nas àirde na ’m fear eile; tha ’n t-each seo nas duibhe na ’m fear eile; tha ’ fear eile nas fhasa.

fearann *n.* ‘land, ground’: tha e ’ sealltainn dhaibh an fhearann.

feith *vb.* ‘await’: dh’fheith mi ris fad *sp[ell]* ... tacan; feithibh gus an tig e!; feith gus am bu mi aig an taigh; bha mi ’ feitheamh rithe dà uair.

feòil *n.* ‘meat’: thug mi pios do dh’fheòil dhan a’ chù.

feum¹ *n.* ‘need’: chan eil feum againn air sian.

feum² *vb.* ‘need’: feumaidh am mart a bhith air a leigheas; feumaidh sinn fasgadh; feumaidh sinn ’ dhol san fhasgadh.

feumail *adj.* ‘needful’: ~ dhomh.

feur *n.* ‘grass, hay’: thug mi ultach [uʲtəx] feur dhan a’ mhart; [tha e] ’ dèanamh an fheòir; tha e ’ tionndadh an fheòir.

fhèin *pron.* ‘self’: ach na marbh [marəv] thu fhèin!; *pl.* na marbhaibh sibh fhèin [marə-u ʃɪ pʰe:n]; bha an cat ga h-imlicheadh fhèin; tha e ga sgriobadh/ shuathadh fhèin; thug an cat an craiceann dìth fhèin; tha mi ga mo nighe fhèin; cha do nigh mi mi fhèin.

fìach *n.* ‘worth(while)’: b’ fhiach e ’ dhèanamh [ɛ j.ia.nu];
diach: is diach a dhèanamh; cha diach sin a dhèanamh

fiadhaich *adj.* ‘wild’: tha beathadhaichean fiadhaich an sin; ’s e duine fiadhaich a th’ ionnadsa.

fhios *n.* ‘knowledge’: tha fhios aig ar maighstir-sgoile air a chuile sian; tha fhios aig a chuile duine gur e amadan a th’ ann; gun fhios dhomh; chan eile fhios aice(?) cò-dhiù tha mi ceart no ceàrr; bha fhios ’am aire sin a-roimhe.

fliuch *adj.* ‘wet’: bha e na bu fhliucha an-dè.

fo *prep.* ‘under’: chaidh am bàta fodha; tha ’ ghrian a’ dol fodha.

foghlaimichte *adj.* ‘learned’: duine foghlaimichte ’ th’ ann.

foighdinn *n.* ‘patience’: chan eil foighdinn sam bith aige.

fois *n.* ‘rest’: gabh fois!

fradharc *n.* ‘sight’: ~ [fr̥ɔːrk] mo shùl.

fras *n.* ‘shower’: chaidh mi ’-mach às deaghaidh na frais.

freagair *vb.* ‘suit’: chan eil na brògan ga mo fhreagairt.

frost *n.* ‘eyelash’: *pl.* froist [fr̥ɔʃf].

fuaim *n.* ‘noise’: an do chuala tu ’ fuaim?

fuar *adj.* ‘cold’: tha e beagan fuar; glè fuar [sic]; fuathasach fuar.

fuathasach *adj.* ‘terrible’: tha e fuathasach fuar.

fuirich *vb.* ‘wait’: fuirichidh mi riut; fuirich gun a bheil mi aig an taigh!

furasta *adj.* ‘easy’: tha sin ~; tha ’ fear eile nas ~/ fhasa

G

gabh *vb.* ‘get’: ghabh mi eagal nuair a chunna mi e; gabh [kæv] a-mach gu cabhagach! gabh fois; gabh t’ ùrnaigh!; gabhaibh ur [ɛɾ] n-ùrnaigh! tha e ’ gabhail ùrnaigh.

gainmheach *n.* ‘sand’: ~, no gaineamh na fairrge; chuir e air uachdar na gainmheach e.

gàirdean *n.* ‘arm’: cha mhòr nach do bhris mi mo ghàirdean nuair a thuit mi;

gaoth *n.* ‘wind’: ~ tuath, a[ʔ] ghaoth deas, gaoth an iar, gaoth an ear.

gèadh *n.* ‘goose’: ~; ugh geòidh; *pl.* geòidh; tha na geòidh crosta.

gealach *n.* ‘moon’: tha atharrachadh(?) air a’ ghealach; tha cearcall mun a’ ghealaich.

geama *n.* ‘game’: bha sinn a’ cluich geama do chairtean.

geàrr¹ *n.* ‘hare’: ~ [t’a:r].

geàrr² *adj.* ‘short’: tha mi ’n dòchas gun sgriobh thu gam ionnsaidh an ùine gheàrr.

geàrr-sheallach *adj.* ‘short-sighted’: ~.

geata *n.* ‘gate’: tha na cearcan aig a’ gheata [jeht̪ə].

ged *vbl. ptcl.* ‘although’: bha mi ’g obair ged [k̪et] a bha mi tinn; cha chagnainn tombaca [tʰə'maxk̪ə] ged a gheobhainn an asgaidh e.

geug *n.* ‘branch’: meanglan no ~.

geuraich ‘sharpen’: ’ geurachadh na speal.

gille *n.* ‘boy’: ~ beag; *pl.* bha na gillean a’ tilgeil chlachan air a chèile.

glac *vb.* ‘catch’: chaidh am meàrlach a ghlacadh an-raoir; bidh e air a ghlacadh.

[**glaine**] *n.* ‘glass’: *pl.* chan fhaiceadh e sian gun ghlainichean (‘spectacles’).

glan *vb.* ‘clean’: glanaidh sinn sinn fhèin an ùine ghoirid; tha e ’ glanadh na bàthach [pæ:x].

glè *advb.* ‘very’: cha chuala na moighich mi gus an robh mi glè dhlùth dhaibh; chan eil mi glè eòlach air an t-seòrsa obair seo; tha e glè fuar [sic]; tha mi glè phàiteach.

gleann *n.* ‘valley’: ~; ceann na glinne; *pl.* glinn;

gobha *n.* ‘blacksmith’: tha ’n gobha anns a’ cheàrdach.

gobhar *n.* ‘goat’: ’s e gobhar mòr [a tha ’ seo]; *pl.* gobhair [ko:r´].

goil *vbl. n.* ‘boiling’: tha an t-uisge ’ goil; tha sinn a’ goil buntàta.

goirid *adj.* ‘short’: nighidh sinn sinn fhèin an ùine ghoirid.

goirt *adj.* ‘sour’: ~ [koʃtʰ].

grànnda *adj.* ‘ugly’: ~ [kr̥æ:t̪ə].

greas *vb.* ‘hasten’: greas ort!

greim *n.* ‘grip; mouthful; pain’: ~ [kr̥.ri.m].

grian *n.* ‘sun’: tha ’ ghrian ag èirigh/ a’ dol fodha.

gual *n.* ‘coal’: chaidh an teine às às eugmhais gual.

gun *prep.* ‘without’: cha bhi sinn beò gun buntàta; chan fhaiceadh e sian gun ghlainichean.

gun an *vbl. ptcl.* ‘until’: fuirich gun a bheil mi aig an taigh!

gun fhios *advb.* ‘unbeknownst (to)’: gun fhios dhomh.

gus an *vbl. ptcl.* ‘until’: cha chuala na moighich mi gus an robh mi glè dhlùth dhaibh; feithibh gus an tig e!

H

hala! *vb.* ‘go, be gone’: hala ’s ceannaich builghin aran!

hochd *num.* ‘eight’: ~ [hɔxk]; tha sinn ’ losgadh hochd tunnnaichean do chonnadh a chuile bliadhna.

hochdnar *pers. num.* ‘eight persons’: ~.

I

i *pron. 3f.* ‘she, her’: bha i ga mo chuideachadh; tha i ’ bleoghain a’ mhairt.

iad *pron. 3pl.* ‘they, them’: tha iad a’ sgriobadh an talamh; ’m b’ urrainn iad do chluinntinn?; cha do bhleoghain sinn an-dè iad; ’s iad [j.i:ɑ.t].

iar, an ~ *adj.* ‘west’: gaath an ~.

iarann *n.* ‘iron’: tha ’n t-iarann a’ leaghadh.

iarr *vb.* ‘ask (for)’: tha mi gad iarraidh [kɑt .iə.ɾi]; bheil thu ’g iarraidh deoch?; chaidh i dhan tobar a dh’iarraidh uisge.

iasg *n.* ‘fish’: ~ saillte.

iasgach *n.* ‘fishing’: cha robh ach beagan bhàtaichean ag iasgach an-raoir.

[**iasgair**] *n.* ‘fisher’: *pl.*: chaidh naoinear iasgairean a bhàthadh.

idir *advb.* ‘at all’: cha dèan mi idir e.

im *n.*: nan dèanadh tusa im dhèanainn-sa aran.

imlich *vb.* ‘lick’: bha an cat ga h-imlicheadh fhèin.

inis *vb.* ‘tell’: chan innseadh e ’ h-ainm dhuinn; chan innseadh e dhuinn ... an ainm dhuinn; dh’inns eisean dhomh; dh’inns sinne dha ar n-ainm; inns dhomh t’ ainm!; tha an naidheachd air a h-innse; tha e’ g innse sgeulachd a chuile h-oidhche; dhiochuimhnich mi innse dhut.

inneir *n.* ‘manure’: ~ [ɲɑr’]; tòrr innearach [tʰɔ:r ɲɑrəx].

inneireadh *vb.* ‘manure’: tha e ’g inneireadh a bhuntàta.

ioma *adj.* ‘frequent, plentiful’: ’s ioma leanabh a rugadh a’ seo.

iomadach *adj.* ‘numerous’: chaidh iomadach leanabh a bhreith ann a’ sheo.

iomchar *vbl. n.* ‘rowing’: tha sinn ag ~ gu cruaidh

iomraich *vbl. n. gen. sg.* ‘rowing’: bàta ràmhnan/ iomraich(?).

iongnadh *n.* ‘surprise’: tha iongnadh [i:nɔɣ] orm nach tàinig thu.

iongantach *adj.* ‘surprising’: ~ [ɲɔɣətəx].

ionnsaich *vb.* ‘learn’: cha do dh’ionnsaich sinn mòran bhuaithe.

ionnsaidh, a dh’ *prep.* ‘to, towards’: thàinig e gam ionnsaidh; sgrìobh ga h-ionnsaidh! [ɣu:si]; thàinig e ga h-ionnsaidh; tha mi ’n dòchas gun sgrìobh thu gam ionnsaidh an ùine gheàrr.

is¹ [= agus] *conj.* ‘and’: mharbh e barrachd is a dhà-dheug; tha tuilleadh ’s a’ chòir do bhiadh dona dhut.

is² *cop.* ‘be’: ’s ioma leanabh a rugadh a’ seo; ’s dòcha gum b’ fheàrr leat deoch bhainne; ’s e rathad aimhleathan ’ tha ’ seo; ’s e duine fiadhaich a th’ ionadsa; ’s e duine sèimheil a th’ann; ’s e gobhar mòr [a tha ’ seo];

cò dhiù as fheàrr leat bainne ùr no blàthach?

tha fhios aig a chuile duine gur e amadan a th’ ann;

b’ àbhaist dha tighinn tric; cha b’ urrainn dhomh àite suidhe fhaighinn anns an ... rùm; ’m b’ urrainn iad do chluinntinn?

cha mhòr nach do bhrist mi mo ghàirdean nuair a thuit mi.

iseal *adj.* ‘low’: ~.

ith *vb.* ‘eat’: ithidh mi ma (sic) dè bheir thu dhomh; thoir dhomh rud a dh’itheas mi; ’na dh’ith thu gu leòr?; cha do dh’ith mi sian a chionn [ə ɟi:n] gu robh mi tinn; tha e ’g ithe a dhinneir.

L

iuchair *n.* ‘key’: ~; toll na h-iuchair.

laigh *vb.* ‘lie’: laigh eisean sìos; tha e na laighe air a dhruim.

làmh *n.* ‘hand’: glan do ~ chli no do ~ dheas; glan do làmhnan [tɑ-ən];

làn¹ *n.* ‘high tide’: ... air an làn ...

làn² *adj.* ‘full’: tha ’n taigh làn do luchain ’s do rodan; tha ’n cidsin làn do smòc/ do dheatach.

latha *n.* ‘day’: tha sinn a’ ruith dhan sgoil a chuile latha [tɑ-ə]; latha a’ bhreitheanais; tha iad a’ glacadh ... mheàrlach a chuile latha.

le *prep.* ‘by, with’: bhuail e mi le ’ dhòrn; b’fheàrr leam gum marbhadh tu an sionnach; cò dhiù as fheàrr leat bainne ùr no blàthach?; ’s dòcha gum b’ fheàrr leat deoch bhainne.

leabaidh *n.* ‘bed’: ~ [-ɛ-]; cùl na leapadh [ʎɛ^hpəɣ]; *pl.* leapachan.

leagh *vb.* ‘melt’: tha ’n t-iarann a’ leaghadh.

lean *vb.* ‘follow’: ’n do (sic) càit an tèid thu leanaidh mi thu; tha e ga mo leanail [ʎɛnal’].

leathann *adj.* ‘broad’: ~ [ʎɛhəŋ].

leanabh *n.* ‘child’: ~; thoir pìos aran dhan leanabh [ʎɛnu]!; chaidh iomadach leanabh a bhreith ann a’ sheo; ’s ioma leanabh a rugadh a’ seo.

leigheas *vbl. n.*: feumaidh am mart a bhith air a leigheas.

leòr, gu ~ *advb.* ‘enough, plenty’: ‘na dh’ith thu gu leòr?

leugh *vb.* ‘read’: leughaidh mi ’-màireach e; leugh mi sin; tha mi ’ leughadh.

leum *vb.* ‘jump’: leum an t-each thairis air an fheans.

lion *n.* ‘net’: ~; tha e ’ càradh an lìn; *pl.* lìontan.

litir *n.* ‘letter’: sgrìobh mi litir.

loisg *vb.* ‘burn’: loisgidh mi ’m pàipear; loisg [tɔʃf] e ... a mheòir; loisg e urchar ‘shot’; tha sinn ’ losgadh hochd tunnnaichean do chonnadh a chuile bliadhna.

luath *adj.* ‘fast’: tha e nas luaithe ... ’g obair na mise.

luch *n.* ‘mouse’: ~ [lʊx]; tha ’n taigh làn do luchain.

lùdag *n.* ‘little finger’: ~.

M

ma *conj.* ‘if’: bidh thu air do bhàthadh ma thèid thu a-mach sa bhàta sin.

ma dè *advb.* ‘whatever’: ithidh mi ma (sic) dè bheir thu dhomh.

mac *n.* ‘son’: a mac-sa [ə mæxk̪sə]; mac banntrach [mæxk p.æũ.trəx]; mac na banntraich.

madainn *n.* ‘morning’: dè rinn thu sa mhadainn an-diugh?

magadh *vbl. n.* ‘making fun of’: tha e ’ magadh oirre [ɔrə]/ orr’ uile [ɔr ulə].

mala *n.* ‘eyebrow’: *pl.* mailaidhean.

marbh *vb.* ‘kill’: marbhaidh e tuilleadh a-màireach, b’fheàrr leam gum marbhadh tu an sionnach [kə mar̩-ə tu fup̪əx]; mharbh an sionnach a’ chuid bu mhotha dha mo chearc an-raoir; ach na marbh [mar̩v] thu fhèin!; *pl.* na marbhaibh sibh fhèin [mar̩-u fɪ pʰe:n]; tha e gam marbhadh; bha iad uile air am marbhadh anns a’ chogadh.

mart *n.* ‘cow’: gu mheud mart [mɑ̃st] a th’agad?; feumaidh am mart a bhith air a leigheas; thug mi ultach [ul̪təx] feur dhan a’ mhart; tha i ’ bleoghain [pl’ æy-ɪn] a’ mhairt; adharcan [r̪:kən] a’ mairt.

maighstir-sgoile *n.* ‘schoolmaster’: tha fhios aig ... am maighstir-sgoile air a chuile sian; ar maighstir-sgoile.

master-sgoile *n.* ‘schoolmaster’: ’s e ~ math a th’ ann.

math *adj.* ‘good’: ba chòir dhuinne ùrnaigh ri Dia airson slàinte mhath; tha càil mhath aige; tha eanachainn mhath aige; tha claisneach mhath agam; fheàrr: bhiodh sin na b’ ~ [vɪʃ fɪn nə pjə:ɾ]; bhiodh e na b’ fheàrr dhut falbh; cò

dhiù as fheàrr leat bainne ùr no blàthach?; ’s dòcha gum b’ fheàrr leat deoch bhainne; b’fheàrr leam gum marbhadh tu an sionnach.

màthair *n.* ‘mother’: mo mhàthair [mə væ:hɪr]; taigh mo mhàthair; mura ciorainn mo cheann bhiodh mo mhàthair diumbach.

meadhan *n.* ‘middle’: ~ [mi-əɲ]; am meadhan na coille

meadhan oidhche *n.* ‘midnight’: tha e meadhan oidhche a-nise.

meàirleach *n.* ‘thief’: chaidh am meàrlach [mjə:rɪ’əx] a ghlacadh an-raoir; *pl.* tha iad a’ glacadh ... mheàirlich a chuile latha.

meanglan *n.* ‘branch’: ~ [mɛŋtən] no geug

meud *n.* ‘amount, quantity’, **gu mh.** *interr.* ‘how much/ many’: gu mheudotal a dh’òl thu an-raoir?; gu mheud mart a th’agad?

meur *n.* ‘finger’: ~; air uachdar mo mheur/ mo mheòr; *pl.* meòran [m.eo.rən]; loisg e ... a mheòir.

mi *pron. 1sg.* ‘I, me’: tha mi glè phàiteach; thug mi ultach feur dhan a’ mhart; cha do nigh mi mi fhèin;

mi *pron. 1sg. contrast.* ‘I/ me myself’: cha do dh’fhaighneach e dhomh cò mi.

miong *n.* ‘whey’: gruth is~ [mɪŋ:].

miananaich *vbl. n.* ‘yawning’: bha e ’ miananaich [m.iə.nəɲɪç].

milis *adj.* ‘sweet’: tha bainne ùr nas mìlse na blàthach.

mise *pron. 1sg. emph.*: bha mise air mo bhreith anns a’ pharaiste seo; cha tèid mise dhachaigh; chan eil deifir sam bith eadar mise ’s thusa; ruithidh mise às a dèidh.

mo *poss. 1sg.*: mharbh an sionnach a’ chuid bu mhotha dha mo chearc an-raoir.

moigheach *n.* ‘rabbit’: cha chuala na moighich [mɔɪç] mi gus an robh mi glè dhlùth dhaibh.

mòr *adj.* ‘big’: ’s e gobhar mòr [a tha ’ seo];

cha mhòr ‘almost’: cha mhòr nach do bhris mi mo ghàirdean nuair a thuit mi; tha mi ’g obair cha mhòr a chuile dara ... dàrna h-oidhche; cha mhòr nach eil sinn ullamh;

motha: mharbh an sionnach a’ chuid bu mhotha dha mo chearc an-raoir.

mòran *n.* ‘many, large number/quantity’: tha mòran bhàtaichean aig a’ chladach; theagaisg e mòran dhuinn; cha do dh’ionnsaich sinn mòran bhuaith; chaidh e tro mòran deuchainn.

mu *prep.* ‘about, concerning’: dè tha thu ’smaoineacha’ mun a’ chogadh?; tha cearcall mun a’ ghealaich.

muin, air ~ *prep.* ‘on top of’: air muin [mɪn] na claicheadh; tha esan air muin nan clachan; tha e air muin a’ chnàimh.

muir *n.* ‘sea’: th’ e muir ’ tràghadh; bha sinn a’ coiseach[d] ri taobh na maradh.

muir làn *n.* ‘high tide’: ,muir 'làn.

muladach *adj.* ‘sad’: ~ nam ònar [mʊɫatəx nam ɔ:nəɾ].

mullach, air ~ *prep.* ‘on top of’: thuit e air mullach a chinn.

mullaichean *n.* ‘sleeve’: a ~.

mura *vbl. ptcl.* ‘unless’: mura ciorainn mo cheann bhiodh mo mhàthair diumbach; mura tigeadh e cha bhithinn toilichte.

murab e ‘but for’: mura b’ e eisean bha sinn air ar bàthadh.

N

na *conj.* ‘than’: tha ’n cnoc seo nas àirde na ’m fear eile; tha ’n rathad seo nas giorra; tha e ’ tighinn nas trice na thusa; tha m’ athair-se nas sine na t’ athair-se; tha ’n t-each seo nas duibhe na ’m fear eile; tha bainne ùr nas mìlse na blàthach; tha e nas luaithe ... ’g obair na mise.

na *vbl. ptcl. neg, ipv.*: ach na marbh [maràv] thu fhèin!; *pl.* na marbhaibh sibh fhèin! [marà-u ʃɪ pʰe:n].

naidheachd *n.* ‘story’: tha an naidheachd air a h-ìnnse.

nan *vbl ptcl* ‘if’: nan dèanadh [nɛnə] tusa ìm dhèanainn-sa [j.iə.nʊnə] aran; nam falbhadh tu bhithinn toilichte.

naoi *num.* ‘nine’: ~ [nɔ̃ɾ:ɣ].

naonar *pers. num.* ‘nine persons’: ~ [nɔ̃ɾ:nəɾ].

’n do (sic) *advb.* ‘(where)ever’: ’n do (sic) càit an tèid thu leanaidh mi thu.

nead *n.* ‘nest’: tha i ’ dèanamh nead [nɛːt]; ’ suidhe air an nead.

Nèamh *n.* ‘Heaven’: tha e ann an Nèamh an-dràsta.

nigh *vb.* ‘wash’: nighidh sinn sinn fhèin an ùine ghoirid; cha do nigh [ni] mi mi fhèin; tha mi ga mo nighe [ni-ə] fhèin.

nighean *n* ‘girl’: ~ bheag.

no *conj.* ‘or’: bidh mi air n-ais an ceann ceithir no còig do sheachdainean; cò dhiù as fheàrr leat bainne ùr no blàthach?; creag no carraig; meanglan no geug.

nuair *conj.* ‘when’: chuala mi e nuair a rinn e fead; ghabh mi eagal nuair a chunna mi e; nuair a choinnich mi an-dè e.

O

obair *n.*: cha dèanadh e obair; chan eil mi glè eòlach air an t-seòrsa obair seo;

vbl. n.: bha mi ’g obair ged a bha mi tinn; tha e nas luaithe ... ’g obair na mise; tha mi ’g obair cha mhòr a chuile dara ... dàrna h-oidhche

oidhche *n.* ‘night’: an ~ [əŋ .ɾ:i.çə]; tha e ’ dol air chèilidh a chuile h-oidhche; tha e ’ g innse sgeulachd a chuile h-oidhche; tha mi ’g obair cha mhòr a chuile dara ... dàrna h-oidhche.

òirleach *n.* ‘inch’: aon ~ [ɔ:ɾʲəx].

òl *vb.* ‘drink’: dh’òl thu cus an-raoir;l gu mheud botal a dh’òl thu an-raoir?

ole *n.* ‘evil’: ~ [ɔʲk].

ònar *n.* ‘(on) one’s own’: muladach nam ~ [mʊɫatəx nam ɔ:nəɾ].

òrdag *n.* ‘thumb’: ~ [ɔ:ɾək].

òrdan *n.* ‘permission’: ~ .

P

pàipear *n.* ‘paper’: loisgidh mi ’m pàipear [mæ:ʰpɛɾ].

pàirce *n.* ‘field’: tha na h-eich a’ ruith mu chuairt ... air a’ phàirce; tha sruthan a’ ruith ron phàirce.

pàirt *n.* ‘part, some’: cuid dhiubh no pàirt dhiubh.

pàiste *n.* ‘child’: ~.

pàiteach *adj.* ‘thirsty’: tha mi glè phàiteach.

paraiste *n.* ‘parish’: bha mise air mo bhreith anns a’ pharaiste seo.

pàthadh *n.* ‘thirst’: tha ’m pàthadh [orm].

peacadh *n.* ‘sin’: ~ [pʰaxkəɣ].

pian *n.* ‘pain’: bheil thu ’ faireachdainn a’ phian?

pìos *n.* ‘piece’: thoir pìos aran dhan leanabh!; thug mi pìos do dh’fheòil dhan a’ chù.

poidhle *n.* ‘large number/ quantity’: tha poidhle do choille ann; chaidh i ro phoidhle drilich.

pòs *vb.* ‘marry’: bha i pòsta trì uairean.

preasant *n.* ‘present’: cha tug e taing dhomh airson a’ phreasant.

pronn *vb.* ‘pound, mash’: tha sinn gam pronnadh.

R

ràmh *n.* ‘oar’: bàta ràmhan/ iomraich(?).

rathad *n.* ‘road’: ’s e rathad aimhleathan ’ tha ’ seo; fhuaireas air an daoraich e air an rathad; tha ’n rathad seo nas giorra; choinnich mi e air an rathad an-raoir;

reamhar *adj.* ‘fat’: tha ’ chaora seo reamhar; ach tha an tè eile nas raimhre.

reodh *vb.* ‘freeze’: bha e reòdhte [R-] an-raoir; tha mi ga mo reothadh [rɔ:-əʏ].

ri *prep.* ‘to, at, by’: ba chòir dhuinne ùrnaigh ri Dia airson slàinte mhath; bha sinn a’ coiseach[d] ri taobh na maradh; cha bhithinn a’ strì ri sin; tha e cho seòlta ri sionnach; tha e ’ teannadh ris a’ sileadh;

dh’èibh e rium [je:v α rʉm]; chan èisteadh e idir rium; èistibh rium! [e:ʃʃu rʉm]; bha e ’g èigheach rium [k e:-əx rəʃ]; cha do bhruidhinn e rium; fuirichidh mi riut; dh’fheith mi ris fad *sp[ell]* ... tacan; bha mi ’ feitheamh rithe dà uair.

righ *n.* ‘king’: ~ [Rʏi:].

ro *prep.* ‘before’: tha ’n t-eagal oirre reimpe [r.äɪ.ʰpə]; tha ’n t-eagal oirre reomhtha [rɛo-ə].

rodan *n.* ‘rat’: tha ’n taigh làn do luchain ’s do rodan [*recte* rodan’n(?)].

roghainn *n.* ‘choice’: bheir mi dhut do roghainn; tha e ’ dèanamh roghainn do bhuntàta.

rud *n.* ‘thing, item’: chuala mi ’ rud a thuirt thu; thoir dhomh rud a dh’itheas mi; ‘same’: rinn eisean an aon rud.

rudeigin *n.* ‘someone’: tha mi ’ ceangal rudeigin; cheangail mi ~

ruith *vb.* ‘run’: ruithidh mise às a dèidh; tha na h-eich a’ ruith mu chuairt ... air a’ phàirce; tha sinn a’ ruith dhan sgoil a chuile latha; tha sruthan a’ ruith ron phàirce.

rùm *n.* ‘room’: cha b’ urrainn dhomh àite suidhe fhaighinn anns an ... rùm.

rùsg *vb.* ‘shear’: tha e ’ rùsgadh nan caorach ... leis an deamhais.

S

sa *adj.* ‘this’: thàini’ mi air an t-seachdain sa chaidh.

sail *vb.* ‘salt’: iasg sailhte.

sàmhach *adj.* ‘quiet’: bi sàmhach [sǣ:-əx].

seachd *num.* ‘seven’: ~.

seachdain *n.* ‘week’: tha mi ’ sgriobhadh dhachaigh uair san t-seachdain; thàini’ mi air an t-seachdain sa chaidh; thig mi an ath sheachdain; *pl.* bidh mi air n-ais an ceann ceithir no còig do sheachdainean.

seachdnar *pers. num.* ‘seven persons’: ~.

seall *vb.* ‘show’: seallaidh. [ʃäʃi]; seall dhomh do thaigh!; tha e ’ sealltainn dhaibh an fhearann; bha e ’ sealltainn orm.

sean *adj.* ‘old’: tha m’ athair-se nas sine na t’ athair-se.

seanair *n.* ‘grandfather’: mo sheanair [mə hənɛr].

seanmhair *n.* ‘grandmother’: mo sheanmhair [ə hənàvɛr].

seann taigh *n.* ‘old house’: ~ [ʃəʃi].

searman *n.* ‘sermon’: cha bhi searman ann an-diugh.

seas *vb.* ‘stand’: seasaidh [-ɛ-] mi; cha sheas [hə hɛs] mi.

sèimheil *adj.* ‘quiet’: ’s e duine sèimheil [ʃɛvəl’] a th’ann.

seo *adj.* ‘this’: bha mise air mo bhreith anns a’ pharaiste seo; chan eil mi glè eòlach air an t-seòrsa obair seo; tha ’n cnoc seo nas àirde na ’m fear eile; tha ’n rathad seo nas giorra; tha ’ chaora seo reamhar; tha ’n t-each seo nas duibhe na ’m fear eile.

seòl *n.* ‘sail’: ~; *pl.* siùil.

seòlta *adj.* ‘clever, cunning’: tha e cho seòlta [ʃɛɔ:tə] ri sionnach.

seòmar *n.* ‘room’: ~ [ʃ.æo.mər].

seòrsa *n.* ‘type, kind’: chan eil mi glè eòlach air an t-seòrsa obair seo.

sgeulachd *n.* ‘story’: tha e’ g innse sgeulachd a chuile h-oidhche.

sgiath *n.* ‘wing’: *pl.* tha tè dh’a sgiathan [sk.iə.-n] briste.

sgoil *n.* ‘school’: cha deach duine dhan sgoil bho chionn fhada; tha sinn a’ ruith dhan [kən] sgoil a chuile latha; SEE ALSO *master*-sgoile.

sgòth *n.* ‘cloud’: tha sgòthan dubh san adhar.

sgriob *vb.* ‘scratch’: tha e ga sgriobadh; tha iad a’ sgriobadh an talamh.

sgriobh *vb.* ‘write’: tha mi ’n dòchas gun sgriobh thu gam ionnsaidh; an ùine gheàrr; sgriobh mi litir; sgriobh ga h-ionnsaidh!; tha mi ’ sgriobhadh [skr.iə.] dhachaigh uair san t-seachdain.

sia *num.* ‘six’: ~ [ʃæxk].

sian *n.* ‘nothing, anything (neg.)’: cha do dh’ith mi sian a chionn gu robh mi tinn; cha tuirt e sian; an tuirt e sian?; cha do rinn mi sian; chan eil feum againn air sian; chan fhaiceadh e sian gun ghlainicheadh; chan fhaigh e sian; chan fhaigheadh e sian; tha fhios aig ... am maighstir-sgoile air a chuile sian.

sianar *pers. num.* ‘six persons’ ~. ”

sibh *pron. 2pl.* ‘you’: ach ... na marbhaibh sibh fhèin [marà-u ʃi pʰe:n]; chaidh innse dhomh gu robh sibh tinn.

side *n.* ‘weather’: tha sìde bhrèagha againn an-diugh; side, *also* ‘aimsir’.

sil *vb.* ‘rain’: tha e ’ sileadh; tha e ’ teannadh ris a’ sileadh.

sin *adj.* ‘that’: bidh thu air do bhàthadh ma thèid thu a-mach sa bhàta sin.

sin *pron.* ‘that’: bhiodh sin na b’ ~ [vɪʃ ʃʊn nə pʃɑːɾ]; ’n d’reaghadh agad air sin a dhèanamh dhomh?; am b’ urrainn dhut sin a dhèanamh dhomh?; cha bhithinn a’ strì ri sin; chunna mi sin; chitheamaid sin aig an doras; chan fhaic mi sin; leugh mi sin; tha sin furasta; bha fhios ’am aire sin a-roimhe

sin *vb.* ‘lie (down)’: an tèid thu na do shineadh?; cha d’rachamaid nar sineadh; thèidibh nur [hɛt’u n°ɛɾ] sineadh!

sinn *pron. 1pl.* ‘we, us’: tha sinn a’ ruith dhan sgoil a chuile latha; ceanglaidh sinn an crodh a-nochd; chan eil deifir sam bith eadara sinn; gheibh sinn airgead air a shon; glanaidh/ nighidh sinn sinn fhèin an ùine ghoirid; cha mhòr nach eil sinn ullamh.

sionnach *n.* ‘fox’: b’fheàrr leam gum marbhadh tu an sionnach [kə mərə-ə tu ʃʊɾəx]; mharbh an sionnach a’ chuid bu mhotha dha mo chearc an-raoir; tha e cho seòlta ri sionnach.

sios *advb.* ‘down (motion)’: laigh eisean sìos.

slàinte *n.* ‘health’: ba chòir dhuinne ùrnaigh ri Dia airson slàinte mhath.

sleamhain *adj.* ‘slippery’: ~ [sʌæ-ɪn]

smaoinich *vb.* ‘think’: tha mi ’ smaoineachadh nach tig e; dè tha thu ’smaoineacha’ mun a’ chogadh?; tha mi ’ smaointinn [sm.ʊə.ɲt’ən].

smòc *n.* ‘smoke’: tha ’n cidsin làn do smòc.

smòc *vb.* ‘smoke’: tha e ’ smòcadh tumbaca [smɔːxkə tʰəmaxkə].

smugaid *n.* ‘spittle’: chuir e smugaid air an ùrlar.

snàth *n.* ‘thread’: tha i ’ toinneamh an t-snàth.

sneachda *n.* ‘snow’: chaidh caoraich a chall anns an t-sneachda.

snìomh *vbl. n.* ‘spinning’: tha i ’ ~ [ʃn.iːə.v].

speal *n.* ‘scythe’: ’ geurachadh na speal.

spell *n.* ‘(a) while’: dh’fheith mi ris fad *sp[ell]* ... tacan.

srainnseir *n.* ‘stranger’: tha thu na do shrainnseir;

sruthan *n.* ‘stream’: tha sruthan a’ ruith ron phàirce.

streathartaich *vbl.n.* ‘sneezing’: ~ [streɬɛɪç].

strì *vbl. n.* ‘bother, trouble (oneself)’: cha bhithinn a’ strì ri sin.

stuagh *n.* ‘wave’: stuagh is *pl.* stuaghan [st.ʊ-ə.hən].

suath *vb.* ‘scratch, rub’: tha e ga shuathadh fhèin.

suidh *vb.* ‘sit’: ’ suidhe [sɹɪ] air an nead; dèan suidhe; tha sinn nar [-ɾ ʃ-] suidhe aig an teine; na shuidhe [nə hui] air muin na claicheadh.

sùil *n.* ‘eye’: *gen. pl.* fradharc mo shùl.

suipeir *n.* ‘supper’: tha e ’g ithe a shuipeir [høɪpɛɾ]/ a dhinneir.

T

tacan *n.* ‘(a) while’: dh’fheith mi ris fad *sp[ell]* ... tacan.

tagh *vb.* ‘choose’: taghaidh e iad; thagh e iad; taghadh.

taigh *n.* ‘house’: fuirich gun a bheil mi aig an taigh!; feith gus am bu mi aig an taigh; cò ’ th’ anns an taigh?; tha ’n taigh làn do luchain; taigh m’ athair; seall dhomh do thaigh!; tha bean an taigh’ a’ dèanamh a’ chrannachan.

taing *n.* ‘thanks’: cha tug e taing dhomh airson a’ phreasant.

talamh *n.* ‘land, ground’: tha iad a’ sgriobadh an talamh.

taobh *n.* ‘side’: bha sinn a’ coiseach[d] ri taobh na maradh.

tarbh *n.* ‘bull’: earball: ~ an tairbh [ɹʊl’ɹpəl’ ə ɹ̥ɹɹ’iv̥].

tè *n.* ‘girl, woman, female’: ach tha an tè eile nas raimhre; tha tè dh’a sgiathan briste.

teagaist [= teagasg] *vb.* ‘teach’: theagaist e mòran dhuinn.

teanga *n.* ‘tongue’: ~ [tʰɛŋgə]; cuir a-mach do theanga! [hæŋgə/ haŋə]; *pl.* teangan [tʰɛŋgən].

teann *vb.* ‘approach, draw near’: tha e ’ teannadh ris a’ sileadh.

tearc *adj.* ‘scarce’: ~ [tʰ]

teine *n.* ‘fire’: ~ [t’ɛnə]; chaidh an teine às às eugmhais gual; tha sinn nar [-ɾ ʃ-] suidhe aig an teine.

teth *adj.* ‘hot’: bidh e nas teth a-màireach.

thairis, ~ air prep. ‘over’: leum an t-each thairis air an fheans.

thèid *vb.* ‘go’: thèid [-k’ (?)] mi dhachaigh; ’n do (sic) càit an tèid thu leanaidh mi thu; bidh thu air do bhàthadh ma thèid thu a-mach sa bhàta sin; an tèid thu na do [ne:t’u nə tə] shineadh?; cha tèid mise dhachaigh;

’n d’reaghadh agad [ɹɹrəɣ/ ɲdre-əɣ/ ɲdreʷ akət] air sin a dhèanamh dhomh; rachainn dhachaigh [ɾaxɪ]; cha d’rachamaid nar [nər] sineadh; cha d’reaghadh eisean dhachaigh; mura d’rachamaid dhachaigh cha bhiodh ar n-athair toilichte; chaidh mi a-nonn; chaidh am bàta fodha; chaidh e tro mòran deuchainn; chaidh naoinear iasgairean a bhàthadh; chaidh an teine às às eugmhais gual; chaidh i ro phoidhle drilich; chaidh am meàrlach [mjə:ɾl’əx] a ghlacadh an-raoir; chaidh i dhan tobar a dh’iarraidh uisge; chaidh mi ’-mach às deoghaidh na frais; chaidh caoraich a chall anns an t-sneachda; chaidh innse dhomh gu robh sibh tinn; chaidh iomadach

leanabh a bhreith ann a’ sheo; thàini’ mi air an t-seachdain sa chaidh; cha deach duine dhan sgoil bho chionn fhada; tha e ’ dol dhachaigh;
thèidibh nur [hət’u n°ɛr] sineadh!
feumaidh sinn ’ dhol san fhasgadh; tha e ’ dol air chèilidh a chuile h-oidhche; tha ’ ghrian a’ dol fodha; ’ dol air n-ais ’s air n-adhart.

their *vb.* ‘say’: thuirt [huʔf] e gun toireadh e dhomhsa e; thuirt e rium [huʔɛ ɾɛu:m]; chuala mi ’ rud a thuirt [hu-əʔʰ]; cha tuirt [tu:ʔʰ] e sian; an tuirt e sian?

theirg *vb.* ‘go, go out’: theirg a-mach gu cabhagach!

thig *vb.* ‘come’: thig mi an ath sheachdain; cha tig [ʔ-] e ach uair ainneamh; tha mi ’ smaoineachadh nach tig e; feithibh gus an tig e!
mura tigeadh e cha bhithinn toilichte; nan tigeadh tusa;
thàini’ mi air an t-seachdain sa chaidh; thàinig e gam ionnsaidh; tha iongnadh [i:nəʔ] orm nach tàinig thu;
thigibh [-u] a-staigh!; thigibh uile ’-staigh!
tha mi ’ tighinn [ʔʰi-ən]; tha e ’ tighinn nas trice na thusa; b’ àbhaist dha tighinn tric.

thro [ro] *prep.* ‘through’: chaidh i ro phoidhle drilich; tha sruthan a’ ruith ron phàirce;
tro: chaidh e tro mòran deuchainn.

thu *pron. 2sg.:* ‘na dh’ith thu gu leòr?; ach na marbh [marəv] thu fhèin!; bheil thu ’g iarraidh deoch?; chuala mi ’ rud a thuirt [hu-əʔʰ] thu.

thusa *pron. 2sg. emph.:* chan eil deifir sam bith eadar mise ’s thusa; tha e ’ tighinn nas trice na thusa.

tilg *vb.* ‘throw’: bha na gillean a’ tilgeil chlachan air a chèile.

till *vb.* ‘return’: thill e; thill mi a-nall.

tinn *adj.* ‘ill’: bha mi ’g obair ged a bha mi tinn; bha e tinn fad uairean; chaidh innse dhomh gu robh sibh tinn; cha do dh’ith mi sian a chionn gu robh mi tinn.

tionnd *vb.* ‘turn’: tionndaidh [-nəj] mise e; thionndaidh eisean e; tionndadhaibh [ʔʰiʉ:nəʔ] mun cuairt!; tha e ’ tionndadh [ʔʰiʉ:] an fheadh; tha e ’ tionndadh [tʰɛ́ú:taʔ].

tiugh *adj.* ‘thick’: bainne tiugh.

tobar *n.* ‘well, spring’: chaidh i dhan tobar a dh’iarraidh uisge.

toilich *vb.* ‘please, satisfy’: mura d’rachamaid dhachaigh cha bhiodh ar n-athair toilichte; mura tigeadh e cha bhithinn toilichte; nam falbhadh tu bhithinn toilichte; bhiomaid toilichte [-içt’ ə-].

toinneamh *vbl. n.* ‘twist’: tha i ’ toinneamh an t-snàth.

tòisich *vb.* ‘begin’: thòisich e air caoineadh.

toll *n.* ‘hole’: toll na h-iuchair [tʰ.ɛu:ˌl’].

tonn *n.* ‘wave’: ~ na fairrge, tonn [tʰ.ɛu.n] is *pl.* tonnan.

tòrr *n.* ‘heap, great quantity’: tòrr innearach [tʰɔ:r ɪnəɾəx].

tràghadh *vbl. n.* ‘ebbing’: tha ’ muir ’ tràghadh; tràghadh na fairrge.

tràth *adj.* ‘early’: dùisgidh mi tràth thu a-màireach; nas tràithe [tʰræ:jə].

treabh *vb.* ‘plough’: treabhaidh [tʰɾɛʉ-i] mise e a-màireach; threabh [ɾɛʉ] eisean an-dè e; tha e ’ treabhadh.

trì *num.* ‘three’: bha i pòsta trì uairean.

tric *adj.* ‘often, frequent’: b’ àbhaist dha tighinn tric; tha sinn ga chluinnteil tric; tha e ’ tighinn nas trice na thusa.

triùir *pers. num.* ‘three’: ~ [tʰɾɛu:r].

tu *pron. 2sg.:* an do chuala tu ’ fuaim?; b’fheàrr leam gum marbhadh tu an sionnach [kə marà-ə tu ʃuɾəx]; ’ faca [v-] tu sionnach riamh?

tuagh *n.* ‘axe’: ~.

tuath *adj.* ‘north’: gaoth ~.

tuilleadh *n.* ‘additional amount/ number’: marbhaidh e tuilleadh a-màireach; tha tuilleadh ’s a’ chòir do bhiadh dona dhut.

tuit *vb.* ‘fall’: thuit e air mullach a chinn; cha mhòr nach do bhris mi mo ghàirdean nuair a thuit mi; tuiteam [-ʰt’-].

tumbaca *n.* ‘tobacco’: tha e ’ smòcadh tumbaca [smɔ:xkə tʰə'məxkə]; cha chagnainn tombaca ged a gheobhainn an asgaidh e.

tunna *n.* ‘ton’: *pl.* tha sinn ’ losgadh hochd tunnnaichean do chonnadh a chuile bliadhna.

tusa *pron. 2sg. emph.:* nan dèanadh [ɲɛnə] tusa ìm dhèanainn-sa [j.iə.nɪnɪsə] aran.

U

uachdar , air ~ *prep.* ‘on top of’: chuir e air uachdar na gainmheach e; air uachdar nan cnàghan; tha esan air uachdar nan clachan.

uair *n.* ‘hour, turn, occasion’: bha mi ’ feitheamh rithe dà uair; cha tig e ach uair ainneamh; tha mi ’ sgrìobhadh dhachaigh uair san t-seachdain; *pl.* bha i pòsta trì uairean; bha e tinn fad uairean; tha e air an daorach uaireannan (‘sometimes’); bha e ’ faighneach[d] dè ’n uair a bha e;

ubhal *n.* ‘apple’: ~; *pl.* chan eil na h-ùbhlán abaich.

uile *adj.* ‘all’: tha e ’ magadh orr’ uile [ɔɾ ulə]; bha iad uile air am marbhadh anns a’ chogadh; thigibh uile ’-staigh!

ùine *n.* ‘(period of) time’: nighidh sinn sinn fhèin an ùine ghoirid; tha mi ’n dòchas gun sgrìobh thu gam ionnsaidh an ùine gheàrr.

uisge *n.* ‘water’: chaidh i dhan tobar a dh’iarraidh uisge; rinn e an t-uisge an-dè; bidh an t-uisge ann a-màireach a-rithist; tha an t-uisge ’ goil.

ullamh *adj.* ‘ready’: cha mhòr nach eil sinn ~.

ultach *n.* ‘armful’: thug mi ultach [uɫtəx] feur dhan a’ mhart.

ur *poss. adj. 2pl.:* gabhaibh ur [ɛɾ] n-ùrnaigh!

ùr *adj.* ‘new, fresh’: tha bainne ùr nas mìlse na blàthach; cò dhiù as fheàrr leat bainne ùr no blàthach?

urchar *n.* ‘shot’: loisg e urchar.

ùrlar *n.* ‘floor’: chuir e smugaid air an ùrlar [u:ɫar].

ùrnaigh *n.* ‘prayer’: gabh t’ ùrnaigh!; gabhaibh ur [ɛɾ] n-ùrnaigh!; *vbl. n.* ba chòir dhuinne ùrnaigh ri Dia airson slàinte mhath.

urrainn *adj.* ‘capable, possible’: ’m b’ urrainn iad do chluinntinn?; cha b’ urrainn dhomh àite suidhe fhaighinn anns an ... rùm; am b’ urrainn dhut sin a dhèanamh dhomh?; tha an t-eagal orm nach urrainn.

END]